SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXII. (16)
No. (štev.) 35

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
29. avgusta 1963

Vse poti vodijo v Rim

Vse kaže, da se nadaljujejo priprave za obisk Hruščova v Rimu. Predsednik ruske vlade je dolžan, da vrne italijanski vladi obisk, ko sta predsednik italijanske republike Gronchi in Fanfani že opravila obisk Moskvi. Od tedaj bo poteklo že skoraj dve leti. Hruščov nikdar ni čakal toliko časa, saj je vsako potovanje na zahod bilo izrabljeno kot krepitev posebne vrste za vse sovjetske načrte v Moskvi. Zamuda za potovanje v Rim je v glavnem v tem, da hoče Hruščov obiskati sv. očeta v Vatikanu — in ker je bil letos sprejet pri papežu Pavlu VI. že Kennedy, predsednik ZDA, je ta odločitev predsednika sovjetske vlade bolj razumljiva.

Toda z obiskom v Vatikanu je v zvezi cela vrsta vprašanj. Gre za nič manj kot za spremembo razmerja med Vatikanom in — Moskvo, vsaj na zunaj. Viseča vprašanja med Moskvo in Vatikanom so se začela urejati že davno pred smrtjo Janeza XXIII. Šlo je zato, da se težave urede pravočasno, to je v nekem posebnem časovnem razmerju, da ne bi izgledalo, kakor da je morala moskovska vlada obisk Hruščova v Vatikanu plačati s posebnimi koncesijami, ali da je Vatikan v čemer koli moral popustiti od svoje začrtane poti. Toda Hruščov ni sam, za seboj ima celo skupino držav, ki imajo s Cerkvijo enake, ali pa še težje probleme. Seveda bodo te države morale slediti Moskvi v pomirjevanje z Vatikanom; večina teh držav pa ima s Cerkvijo kopico odprtih vprašanj. Da se je začelo resno in pomembno urejanje vseh zadev med Moskvo in Vatikanom, je bil prvi znak v tem, da je sovjetska vlada po skoraj 20 letih izpustila iz ječ v Sibiriji ukrajinskega katoliškega nadškofa — metropolita Šeptickega; Hruščov je celo dovolil, da je nadškof iz zapora odpotoval naravnost v Rim. In ko je Šepticki prišel k Janezu XXIII., je bil ta ginjen do solz. Ameriški komentatorji so hoteli vedeti, da je bil Šepticki eden izmed kardinalov „in petto", ki si jih je izbral pokojni papež Janez XXIII.

To je bila samo ena izmed ovir. Največja je bila oprostitev ali odhod kardinala Mindszentyja iz Budimpešte. Kardinal je že od konca oktobra 1956 v palači ameriške ambasade. Madžarska vlada bi ga bila baje že izpustila, če bi se kardinal obvezal zapustiti madžarsko ozemlje in oditi v Rim. Letos na pomlad se je dunajski kardinal — nadškof dr. Koenig dvakrat podal na obisk h kardinalu Mindszentyju v Budimpešto, da bi dosegel njegov sklep zapustiti ambasado in oditi iz Madžarske. Tretji obisk v tej smeri je opravil diplomatski zastopnik Vatikana pri atomski komisipi, ki ima svoj sedež na Dunaju. Izkazalo pa se je, da ostaja kardinal zvest svoji „železni odpornosti" (izrazil se je, da ne gre z ambasade, pa če tudi bi ga izvolili za novega papeža, dokler ne bo vlada dala zahtevanih svoboščin katoliški Cerkvi na Madžarskem).

Med varšavsko vlado in zastopniki Vatikana so že dalj časa v teku razgovori za ureditev razmerja med Cerkvijo in državo; pogajanja so potekala zelo mučno, vendar se zdi, da se napori bližajo koncu — gre za sklenitev posebnega „modusa vivendi". V Bernu so že več mesecev v teku pogajanja med zastopniki jugoslovanske vlade in zastopniki Vatikana; gre za „modus vivendi", ki bi bil podoben onemu med Poljsko in Vatikanom. Tudi ta pogajanja so pod pezo težkih naporov, ker zlasti jugoslovanski zastopniki delajo vtis, kakor da bi jim zadeva ne bila zelo važna.

Čas hiti in situacija v Italiji narekuje, da se obisk Hruščova pospeši in izvede ob pravem času (vlada sedanjega predsednika Leona je obljubila, da bo konec jeseni odstopila; v Vatikanu bo delo koncila prav takrat na višku). In te dni doživlja Madjarska dobo delnega notranjega olajšanja, ker je Kadar v imenu vlade obljubil celo vrsto koncesij. Val notranjega popuščanja sega celo v Romunijo, Bolgarijo in se hoče nakazovati tudi v Češkoslovaški. Ko je Kadar že javno napovedal delno spremembo smeri, je papež Pavel VI. dal sporočiti madžarskemu episkopatu, da bodo kmalu prejeli zelo ugodne novice o svojem kardinalu — nadškofu Mindszentyju.

Vsi ti dogodki bodo akciji komunizma po svetu dajali poseben nadih in euforija, ki je nastopila s podpisom pogodbe o prepovedi eksplozij jedrne energije v Moskvi, se bo še razširila in poglobila. Tisti, ki so menili, da se je smer Cerkve spremenila in da se je začela doba „aperturizma" na levo, bodo skušali podpreti svoje nazore, češ da se začenja v Evropi nova doba sožitja med komunizmom, ki je oslabel in potrebuje opore na zapadu, in tistimi, ki streme dati „novim" ukrepom Cerkve svež, sodobni pridih. Nekateri so mislili, da bo železni zastor med vzhodom in zahodom padel — tudi emigracije raznih evropskih narodov, bi baje izgubile svojo vsebino in pomen, tako pravijo.

Politika „zbližanja" med Rusijo in Vatikanom se ni začela z ukrepi papeža Janeza XXIII. Cerkev je bila vedno blizu tam, kjer je bilo trpljenje največje.. V letih velike lakote v Rusiji (med 1920—1923' je Lenin dovolil dvema mednarodnima misijama, da sta po vsej Rusiji delili direktno pomoč. Ameriško je vodil poznejši predsednik ZDA Herbert Hoover, vatikansko pa jezuit p. d'Herbigny, ki je bil tik pred odhodom v Rusijo zaradi uspešnejšega izvajanja svojega poslanstva v Rimu tajno posvečen v škofa. Škof d'Herbigny je opravil obširno delo; ko pa je Vatikan ob zaključku njegove socialne akcije zaprosil za njegovo stalnost v Rusiji, je Stalin prošnjo odklonil... Predlogi za vzpostavitev resnih stikov so tudi pripeljali že do resnih sklepov, ko je Cerkev vodil papež Pij XII. Zadeva je napredovala že toliko, da je Stalin v letu 1951 sestavil spored, kako bi se naj prav po bizantinsko proslavila vpostavitev rednih stikov med Vatikanom in Rusijo. Sklenil je sv. očetu darovati zbirko bogatih daril, med temi tudi star, dragocen staroslovenski rokopis iz Kijeva. Terjal je, da bi podobno zbirko moral Stalinu darovati tudi papež Pij XII. Seveda je to bilo neizvedljivo; vse je bilo odloženo.

Sedanji čas nosi značilnost silne naglice in nenadnih sprememb. Po svoji razrvanosti pa je zlasti v Srednji Evropi podoben dobi, ko je cel srednjeevropski bazen obvladalo pleme Hunov s svojim Atilom na čelu. Ko pa je Atila s svojimi četami pridrl pred obzidje Rima, mu je prišel nasproti papež sv. Leon Veliki — in pojava njegove častitljivosti je na poglavarja barbarov vplivala v toliki meri, da je Rimu prizanesel in se umaknil. Tokrat se bliža Rimu poglavar sveta, ki nosi v sebi iste klice razdejanja za vso zapadno kulturo, kakor se je to zgodilo na pragu srednjega veka. V bistvu je mnogo bolj nevaren kot pa Atila, ker bo prišel z „darovi" v rokah in poln optimističnega smeha.

Bilanca bo seveda „optimistična", ker se bo potrdilo, da „vse poti vodijo v Rim", namreč za ljudi, ki so odkritega srca in dobre volje. Za izid pa se nam ni treba bati: skozi Rim je šlo že mnogo barbarov, ki so ga skušali do tal razdejati (med njimi je bil tudi cesar Karel V., katoliški vladar katoliške Španije'. Ni jim uspelo!

Atila, Karel V. in še drugi nosijo v zgodovini pridevke primerne pomembnosti. Nekaj pa bo Hruščov s težavo zakril že pred zgodovino sedanjosti, dasi je njen soustvarjalec. Prihaja namreč v Rim v okoliščinah, ko se da skozi njegovo igro razbrati nekaj potez, ki ga kažejo kot slabiča. Atila se je z orožjem razdejanja v rokah umaknil izpred obzidja Rima. Ali ne pomeni obisk Hruščova v Rimu, da je zanj že mimo trenutek, ki bi ga mogel vključiti v okvir sedanjosti kot največjega „barbara", ker sam nima več najhujšega orožja razdejanja v svojih rokah.

R. J.

HRUŠČOV PRI TITU

Pretekli teden je iz ZSSR priletel na dvotedenske „počitnice" v Titovo Jugoslavijo Hruščov s svojo ženo Nino ter številnim spremstvom. Na letališču pri Beogradu ga je z nasmejanim obrazom pričakoval Tito s svojo ženo Jovanko in prav tako s številnim spremstvom. Oba komunistična diktatorja sta se navdušeno pozdravila s prijateljskim objemom in se poljubila na lica. V pozdravnih govorih sta drug drugemu kadila v superlativih o tesnem prijateljstvu med obema državama in sodelovanju v politiki sožitja z Zahodom.

Hruščov je najprej obiskal tovarno motorjev na Rakovici pri Beogradu, kjer je napadel gospodarstvo rdeče Kitajske, ki da je odvisno izključno od sovjetskih kreditov. „Pravijo, da lahko gospodarijo sami, potem pa nam pišejo po kredite," je dejal Hruščov. „Njihovo načelo je: z našimi sredstvi, toda z vašimi krediti." Ko je opazil zahodne časnikarje, je začel braniti način gospodarstva v sovjetskem bloku. Izjavil je, da sateliti morajo sodelovati z ZSSR, ker je le-ta edina dovolj močna država, da more organizirati množično proizvodnjo vseh vrst produktov. Sateliti kupujejo v ZSSR petrolej, volno in druge surovine, „mi pa kupujemo na kapitalističnih trgih in nato prodajamo satelitom. Če bi veljalo pravilo: vsi smo enaki, potem bi jim morali reči: pojdite in kupujte sami." Način množične proizvodnje pa je ZSSR prevzela od Forda, ko je bil ta v Moskvi pred prvo svetovno vojno.

Iz Beograda je Hruščov s Titom odšel na ogled porušenega Skopja, od tam pa v Črno goro, najprej v Titograd, nato v Cetinje, od tam pa v Kotor. V Cetinju sta Hruščov in Tito s tamkajšnjimi kmeti plesala kolo ter so zahodni časnikarji pripomnili, da je kolo — dva koraka na desno, dva na levo — ples, podoben političnemu plesu Tita po sporu s Stalinom leta 1948: neprestano je spretno nihal zdaj proti desni zdaj proti levi, se pravi na Zahod in Vzhod.

Iz Črne gore sta diktatorja odšla v Split, kjer si je Hruščov ogledal tamkajšnjo ladjedelnico. V Splitu se Hruščov ni mogel vzdržati, ne da bi spet zagrozil Zahodnjakom: „Prekosili vas bomo in sicer z bolje organizirano proizvodnjo. Ne bomo vas pokopali z lopato, pač pa vas bo pokopal delavski razred." V govoru 1000 delavcem v ladjedelnici je Hruščov med drugim tudi dejal: Razlike med sateliti so neizbežne, toda „ideološka opozicija Kitajske je neumna". Titova vlada je izrazila „pripravljenost na sodelovanje pri delitvi proizvodnje, ki se je sedaj začela med socialističnimi državami". Zato se bo povečalo trgovanje med Beogradom in drugimi sateliti. ZSSR bo v proizvodnji prekosila ZDA leta 1980. Protiatomska pogodba „ni bogvekaj resen korak k svetovni razorožitvi", toda „važen, ker dokazuje, da je v pogajanjih mogoče reševati mednarodne spore na miren način". Jugoslovanski način komunizma je pravilen, kajti „v marksistično-leninističnem okviru se vsaka država v gospodarstvu in kulturi razvija na svoj način. Razlike ne samo da ne slabijo skupnih interesov naših narodov, temveč jih celo krepijo. Morda bi morali biti bolj strnjeni, tako da bo vsaka država izdelovala svojo vrsto produktov, po svojih zmožnostih. Če ne bomo imeli proizvodnje na traku, ne bomo nikdar prekosili kapitalizma. Kapitalizem bo presenečen samo takrat, kadar bo delavski razred vzel v svoje roke upravo podjetij in delal čudeže proizvodnje." Misleč na Kitajce je še dodal: „Koga se kapitalizem bolj boji? Ali tistega, ki vrti jezik in psuje kapitalizem? Naj zlijete nanj še toliko psovk, kapitalizem ne bo izgubil na teži."

Iz Splita sta se diktatorja odpeljala z luksuzno jahto Galeb na Brione, letno Titovo rezidenco, kjer sta se tri dni zaprla pred časnikarji na dolge posvete. Čeprav ni bilo uradnih poročil med razgovori, zahodnjaki menijo, da sta Hruščov in Tito govorila o tesni naslonitvi Jugoslavije na sovjetski blok, zlasti kar tiče trgovine. Verjetno se bo vključila v revno komunistično enačico SET-a, Comecon. Prav tako pa sta oba diktatorja izdelala načrt o potovanju Tita po latinski Ameriki, kamor se bo podal takoj po Hruščovovi vrnitvi v ZSSR. Ker je Hruščovu uspelo, da je zahodnjake s svojim podpisom protiatomske pogodbe vsaj delno prepričal, da je postal „boljši", in mu zato na Zahodu niso več toliko potrebni takšni pripravni agenti, kakor je bil doslej Tito, sta sedaj oba diktatorja javno naznanila, da med njima ni več „razlik" ter se zato Jugoslavija lahko „mirno vrne" v sovjetski tabor, ne da bi škodovala sebi. Tito bo sedaj v Južni Ameriki prav tako dobro opravil svojo dolžnost, kakor če bi bil še vedno komunist, „izločen" iz sovjetskega tabora. Tudi o Kitajski sta diktatorja govorila ter bo prav Tito, menijo na Zahodu, dobil nalogo, da na svojem potovanju po latinski Ameriki in kamor se bo še podajal v bodoče, spodnaša tla rovarjanju Kitajcev med komunističnimi strankami po svobodnem svetu. Komunisti po vsem svetu morajo stati trdno za Moskvo, da bo centrala vedno močnejša, da bo mogla — nič zato, da je Hruščov že tolikokrat premaknil letnice — „leta 1980 prekositi kapitalizem".

Vietnam: ZDA pred težko odločitvijo

Vietnam je ena izmed bolečih točk za Amerikance in ves svobodni svet. Po premirju, podobnem tistemu na Koreji, je država razdeljena v severni komunistični in južni svobodni del. Iz severnega neprestano vpadajo komunistične gverile na jug, z orožjem in drugim materialom jih zalaga rdeča Kitajska, s tihim pristankom Moskve. Komunisti hočejo dobiti ves Vietnam, ker bi tako lahko vladali nad vsem malajskim polotokom, dobili v roke Singapur in zagrozili nato Indoneziji in Avstraliji. Še bolj bi bila ogrožena tudi Indija in Pakistan.

V južnem Vietnamu vlada Ngo Dinh Diem, član številne družine več bratov, ki so vsi zasedli visoke položaje v državi. Vsi so katoličani, eden med njimi je tudi škof. Vladajočo družino pa drži na vrvi žena enega izmed bratov, ki dejansko gospodari v Saigonu. Ima tako močan vpliv na predsednika, da na njeno zahtevo izdaja ali razveljavlja dekrete ali zakone. Poleg tega se je med vladajočimi razpasla močna korupcija, tako da en milijon dolarjev dnevno, ki jih Amerikanci pošiljajo južnemu Vietnamu, ne služijo vsi za obrambo pred komunisti, temveč tudi za bogatenje vladajočih krogov.

V teh razmerah se je komunistom posrečilo vriniti se med budistično večino prebivalstva in celo med budistične svečenike. Ugodna tla so našli tudi na univerzi in med ostalim dijaštvom. Vlada je poleg tega napravila nekaj nepremišljenih potez proti budistom, kar je le-te pripeljalo v brezupen odpor proti Ngo Dinh Diemu ter so ta odpor pokazali tako, da se je nekaj svečenikov živih zažgalo na javnem prostoru. Vlada je poslala na ulice vojsko in policijo, izvršila racije med budisti in zaprla veliko število svečenikov. Proglasila je obsedno stanje in izdala vojski ukaz streljati na izgrednike.

V tak položaj je prejšnji teden prišel v Saigon novi ameriški veleposlanik Henry Cabot Lodge, z namenom, da poroča Washigtonu o razmerah in da ugotovi, kaj storiti. Amerikanci se zaradi svojega prestiža med azijskimi državami nahajajo v neprijetnem položaju: 1. Če odpovedo pomoč, da bi prisilili Ngo Dienh Diema na odstop, lahko pride do kaosa in hitre zmage komunistov; 2. Če nadaljujejo s pomočjo in se Ngo Dienh Diem obdrži na oblasti, bodo trpeli težke posledice na svojem prestižu med milijoni protikomunističnih Azijcev.

V Vietnamu je trenutno 12.000 ameriških vojakov, ki služijo kot instruktorji v vietnamski vojski v njeni borbi proti komunistični gverili s severa.

Moskva: Peking hodi po Hitlerjevi poti

Besedna bitka med Pekingom in Moskvo se nadaljuje s povečanim tempom. Zlasti je začela napadati Moskva v svojih dnevnikih Pravdi in Izvestjih.

Pravda, glasilo sovjetske KP, v članku primerja kitajsko propagando tisti, ki jo je vršil Hitlerjev propagandni minister Goebels.

Izvestja pa so napadle Kitajsko s člankom, ki ga je podpisal sovjetski profesor mednarodnega prava Kozevnikov, v katerem očitajo Pekingu, da je „kršil najosnovnejša pravila mednarodnih odnosov", ker je pred vsem svetom razgalil tajno pogodbo med ZSSR in Kitajsko o njuni in drugih satelitov obrambi pred zahodom. Nadalje v članku Izvestja očitajo Kitajski, da krši načela narodne suverenosti in nevmešavanja v zadeve drugih držav, „kakor so to delali divji napadalci in grobjani kakor so bili Atila, Križarji, Džingiskan, Vojvoda Alba, Napoleon in Hitler". V članku Kozevnikov nadalje piše, da „Peking hlepi po krvi ter se povezuje s tistimi, ki bi dopustili smrt milijonov ljudi, vključno Kitajcev, v atomski vojni".

Izvestja v drugem članku napadajo poročila kitajskega časopisja, da je hrana v ZSSR dražja kakor na Kitajskem in pišejo, da „hrana in obleka stanejo v ZSSR manj kakor na Kitajskem. Še več: obleko in hrano je v ZSSR mogoče kupiti svobodno, na Kitajskem pa obeh primanjkuje. Od leta 1954 je tam vse strogo racionirano, zlasti v zadnjih letih. Vse to je treba napisati zaradi umazane reke laži o življenju v ZSSR, katera polni strani pekinškega časopisja".

IZ TEDNA V TEDEN

Venezuelski levičarski teroristi so ugrabili srednjega napadalca v znanem španskem nogometnem klubu Real Madrid Di Stefana, Argentinca po rodu. Po nekaj dneh so ga pa izpustili. Z ugrabitvijo so hoteli opozoriti svetovno javnost na svojo teroristično delavnost proti predsedniku Betancourtu. Enako, kakor leta 1958 Castrovci z avtomobilskim prvakom Fangijem.

Kubanski protikomunisti so prejšnji teden izvršili več oboroženih napadov na kubanske industrijske naprave.

Na Norveškem so imeli 28 let socialistično vlado. Po vojni je bil od leta 1945 do 1951 ter od leta 1955 do padca prejšnji petek predsednik vlade 67-letni social-demokratski prvak Einar Gerhardsen, ki je bil v letih, ko ni bil predsednik vlade ali predsednik poslanskega kluba svoje stranke ali pa predsednik parlamenta. Prejšnji teden so imeli v norveškem parlamentu ostro debato o rudarski nesreči v državnih premogovnikih v Spitzbergih, pri kateri je izgubilo življenje več rudarjev. Opozicija je v parlamentu napadala vlado, da v državnem rudniku ni izvedla tistih varnostnih naprav, ki jih je predlagala opozicija. Vlada je na razpravo o gornjem vprašanju navezala tudi vprašanje zaupnice. Za vlado je glasovalo 74 socialdemokratskih poslancev, proti pa 74 poslancev konservativne, liberalne, krščanske ljudske stranke ter sredinci. Tem sta se pridružila še dva poslanca ljudske socialistične stranke, ki sta proti vladi glasovala iz protesta, ker ni vodila še bolj levičarske politike. Predsednik vlade Gerhardsen je po izidu glasovanja takoj odstopil, kralj Olav je pa dal mandat za sestavo koalicijske vlade konservativcu Johnu Lyngu.

Pri kraju Huli na meji med Sirijo in Izraelom je prišlo do oboroženega spopada čuvarjev meje obeh držav. Iz tega spopada je nastala močna napetost med obema državama z rožljanjem z orožjem na obeh straneh. Arabske države so takoj objavile pripravljenost svojih oboroženih sil za napad na judovsko državo. Zlasti Sirija in Egipt sta bila zopet borbena. Do obmejnih spopadov je prišlo tudi med Jordanijo in Izraelom.

V Pragi so kot znano pred 11. leti obesili kot veleizdajalca voditelja češkega komunizma Rudolfa Slanskega. Sedaj so začeli z destalilinizacijo tudi v tej državi in so „rehabilitirali" tudi Slanskega ter ga oprostili vsake krivde.

V Maratonu v Grčiji je mednarodno zborovanje skavtov papež Pavel VI. pozdravil z naslednjimi besedami: „Mednarodni zbor skavtov v Maratonu v Grčiji daje primer harmonije, ki je lahko in ki tudi mora biti med narodi." Papež Pavel VI. je v zadnjem času dal več izjav, v katerih je izrazil željo po združitvi vseh ločenih bratov v Kristusovi veri.

Nikita Hruščov je v splitski ladjedelnici izjavil, da bodo veliko elektrarno na Donavi pri Železnih vratih zgradili skupno Čehoslovaška, Madžarska, Jugoslavija, Romunija in Bolgarija. S tem je hotel povedati, kako tesne gospodarske zveze so med socialističnimi državami.

Po 20 letih

Vsem, ki imamo v domovini pokopane svoje drage, silijo na Vernih duš dan misli na tisti blagoslovljeni košček slovenske zemlje, na pokopališče, kamor smo jih spremili pred tolikimi leti na njih zadnji poti. Premnogi se v tujini svojemu čutu ljubezni do domačih oddolžijo z obiskom na grobu, kateregakoli Slovenca na bližnjem pokopališču in položijo njemu — mesto svojim domačim — šopek cvetic, kot zunanji znak ljubezni. Doma in še v tujini se je ohranila navada, da za obletnico smrti, svojci naročijo sv. mašo in se je udeležijo, kot dokaz, da vez ljubezni še ni prenehala in da lep spomin nanje še ni obledel. Tako rod prednikov še preko groba živi v srcih potomcev.

Bližajo se nam oni jesenski dnevi ko smo pred 20 leti slovenski legionarji tolkli razredčene tolpe mednarodnih komunistov na slovenskih tleh, računajoč, da bo naše ozemlje očiščeno čimbolj vsake tuje navlake, ko se bodo na naših tleh izkrcale anglo-ameriške vojne sile in zasedle Slovenijo, ki je že komaj zadrževala vrisk svobodi in koncu vojnih in revolucijskih grozot.

Račun pa je izpadel drugače.

Izkrcanja zapadnjakov ni bilo, komunističnim enotam so se pridružili deli poražene italijanske vojske, zlasti težkega orožja in z njih pomočjo ter z uporabo laži in prevare, dosegli zmage, ki jih sami v odprti borbi nikdar niso mogli doseči.

Padle so Grčarice, padel je Turjak.

Tiste dni, po našem prihodu v — takrat še belo Ljubljano — so naši borci, branilci Turjaka položili orožje

Prve žrtve zmage pijane in podivjane drhali so bili naši ranjenci. Ti, ki po vojnem pravu uživajo posebno zaščito, so bili predmet naslad in krutega maščevanja. Mesto zdravnika in zdravil, so jim komunisti zasadili nož in poslali svinčenke.

Tem so sledili drugi. Zvezani ujetniki, v pare po dva in dva in pari povezani na dolgo vrv, so z Turjaka krenili na pot Kalvarije. Ob vsaki postaji so jih nekaj odvojili in pobili. Tako je ta mrtvaški sprevod s svojo krvjo zaznamoval svojo zadnjo pot... Tiste dni se je v grozi odpirala slovenska zemlja in v svoje naročje sprejemala svoje ljubeče sinove. Po gozdovih in njivah, vse povsod so grobovi naših soborcev.

Legionarji! Pobiti so naši bratje v ideji in orožju. Po dvajsetih letih njih grozne smrti ne moremo obiskati njih poravnanih grobov, ne moremo jim položiti cvetja na zemljo, ki je vsrkala njih srčno kri, da bo iz te pomorjene ljubezni novemu rodu dala moči, da bo na slovenski zemlji dosegel cilj naših junakov: Dostojanstvo po božji volji ustvarjenega človeka in narodno svobodo.

Dokažimo, da so nam pokojni branilci Turjaka, Osoljnika, Kureščka in Grčaric še vedno tako blizu, kot so nam bili takrat, ko smo se zbirali in zgrinjali v Turjaku.

Po dvajsetih letih hočemo njih veliko žrtev dostojno počastiti vsi, prav vsi, ki smo po božji volji preživeli one usodne dni.

15. september bomo preživeli v mislih na nje. Njih žrtvam bo veljala položitev venca, njih zgledu bo posvečena spominska proslava, njihovim dušam pa darovana molitev sv. maše.

Takrat bomo v mislih obiskali naš Mozelj, Jelendol, naš Orlov vrh, hram naših pokojnih, naše Žale. Izpolnimo vsi svojo častno dolžnost!

Stane Bitenc

Preizkušnja naše zavednosti

Zbornik-Koledar Svobodne Slovenije je vsako leto med nami knjiga, s katero slovenska politična emigracija na najbolj viden in učinkovit način izpriča svojo narodno zavednost, potrdi svojo življenjsko silo in izpove zvestobo idealom, zaradi katerih je v emigraciji, in njeno upravičenost, da v svobodnem svetu vztraja še nadalje ter v njem nadaljuje delo za končno osvoboditev slovenskega naroda s tem, da opravlja vse tisto delo, ki ga slovenski narod v zasužnjeni domovini ne more.

Z izdanjem Zbornika so združeni veliki izdatki. Če so bili visoki lani in v prejšnjih letih, bodo za Zbornik Svobodne Slovenije za leto 1964, ki ga že pripravljamo z vso vnemo in ga v tiskarni tudi že stavijo, še mnogo večji. Zato jih sama požrtvovalnost in idealizem založbe in vseh tistih, ki pri sestavi Zbornika-Koledarja za leto 1964 sodelujejo tako v Argentini, kakor tudi po vseh državah, v katerih so se naselili slovenski politični emigranti, nikakor ne bodo zmogli. Potrebna bo še tesnejša in večja slovenska občestvena skupnost.

Svobodna Slovenija se redko obrača na rojake za pomoč. Tokrat pa to stori. In to zopet z edinim namenom, da bi omogočili izdanje slovenske vsakoletne publikacije, ki bo še bolj potrdila sloves ustvarjalne sile in zmožnosti slovenskega človeka v širnem svetu, ki dostikrat pod težkimi okolnostmi ustvarja kulturne dobrine, toda ustvarja jih v svobodi in v eni sami želji, da bi z njimi koristil slovenski izseljenski skupnosti in vsemu slovenskemu narodu.

In kako naj se nudi ta pomoč, da bo dosegla svoj namen? V prizadevanju in naporih vseh rojakov, da se v Argentini poveča število tistih, ki se bodo na Zbornik-Koledar Svobodne Slovenije naročili in ga tudi plačali že v prednaročilu. Že vnaprej vemo, da bo ob teh besedah marsikdo dejal: „Težko bo letos. Kriza je v deželi in paziti moramo na vsak pes, da bo za kruh.“ Tem odgovarjamo, da je vse to res. Res pa je tudi to, da mora biti slovenska knjiga zadnja, kateri naj se kdo odreče, kajti to je najboljša in najpotrebnejša slovenska duhovna hrana za slehernega slovenskega človeka v svetu. Je to vez posameznika z ostalo slovensko skupnostjo in z vsem slovenskim narodom pod komunističnim suženjstvom v domovini. Pomislimo samo na to, kaj bi dali Slovenci v domovini, če bi mogli priti do tako obsežne in vsebinsko tako bogate knjige kot je Zbornik!

Zaradi gospodarskih težav v Argentini smo se pa tudi odločili, da rojakom v prednaročilu za Zbornik nudimo še večje ugodnosti kot v prejšnjih letih. Da ga bodo mogli plačevati v več obrokih, vabimo Slovence že sedaj na prednaročilo in predplačilo. Cene Zbornika za leto 1964 še ne moremo povedati, ker nam proračuna še ni sporočila tiskarna. Vemo pa to, da bo precej višja, kot je bila lani. Slovenske rojake prosimo, da v prednaročilu za Zbornik plačajo v prvem obroku najmanj 150 pesov. Ostale obroke bodo plačali pozneje. Zadnjega ob prevzemu Zbornika. S takim načinom prednaročanja na Zbornik je omogočeno slehernemu, da si za konec leta zagotovi to najobsežnejše in najpomembnejše vsakoletno knjižno publikacijo slovenske politične emigracije.

Razen potrebe in nujnosti zvišanja števila prednaročil za Zbornik Svobodne Slovenije za leto 1964, je prav tako potrebno, da nas podpro slovenske kulturne ustanove, slovenska društva ter slovenski obrtniki z naročilom objave oglasov za njihova podjetja. Tudi za plačilo objave oglasov velja enaka ugodnost kakor za prednaročila za Zbornik. Tudi te je mogoče plačevati v obrokih, samo da damo priložnost slehernemu slovenskemu gospodarskemu človeku, da sodeluje pri akciji za omogočitev izdanja Zbornika, ki dela čast slovenskemu imenu v svetu.

Kadar kdo prosi, navadno tudi hvali stvar, za katero prosi. Tudi mi že danes lahko povemo vsem, da bo Zbornik Svobodne Slovenije za leto 1964 zopet knjiga, ki je bomo lahko vsi veseli in za katero nas bodo zopet zavidale druge emigrantske narodnosti. Ne bomo že danes izdajali njegove vsebine. Zatrdno smo pa prepričani, da se ne izpostavljamo nobeni nevarnosti, da bi nas mogel kdo pozneje dementirati, če že danes trdimo, da bo Zbornik Svobodne Slovenije za leto 1964 po gradivu, ki ga imamo že zbranega, prekosil vse dosedanje po aktualnosti člankov in razprav, ki obravnavajo najbolj pereča vprašanja slovenske politične emigracije in naroda v domovini. Zato bi bila velika škoda, če knjiga s tako bogato vsebino ne bi mogla iziti v povečani nakladi, da bi z njo pokrili tiskarske in upravne stroške, s tem pa storili še več: omogočili in zagotovili izdanje Zbornika Svobodne Slovenije tudi že za leto 1965.

Lepo priznanje revije Catholic Digest

Pred sabo imamo ameriški katoliški „Catholic Digest“, številko za avgust. Ko smo jo odprli in se ustavili na strani 85, smo prijetno presenečeni obstali ob naslovu „Integration for Refugees“ in podnaslovu „Father Farkas of Bridgeport has taken care of 500 of his countrymen“, še bolj pa ob sliki dveh slovenskih deklic v narodni noši pred pok. papežem Janezom XXIII. V članku, ki ga je napisal jezuit Robert O. Gaudet, zvemo, da sta to petletna Irena in devetletna Elizabeta Miklavžina, ki sta lansko leto ob proslavi 10-letnice papeške okrožnice Exul Familia ob mednarodnem begunskem romanju v Rimu v imenu slovenskih izseljencev izročili sv. očetu prelep kelih kot njihovo darilo. Sv. oče ju je tedaj obe pokrižal na čelu in blagoslovil.

V članku je omenjeni jezuit zgoščeno popisal življenjsko pot sedanjega bridgeportskega župnika g. dr. Andreja Farkaša. Ameriškim bravcem pove, da je g. dr. Farkaš v domovini deloval pri salezijancih, da je na ljubljanski univerzi postal doktor filozofije in teologije, v begunstvu v Italiji predaval na turinski salezijanski univerzi, obenem pa na padovski univerzi dosegel drugi doktorat iz političnih ved. Pisec članka tudi pove, da se v Ameriki pravlja sedaj že na tretji doktorat.

V nadaljnjem je opisan prihod g. dr. Farkaša kot emigranta v ZDA, njegovo delo v raznih salezijanskih zavodih, nato pa njegov prihod za župnika v fari sv. Križa v Bridgeportu, njegovo delo za verski in telesni blagor faranov ter zlasti njegova socialna akcija za omogočitev prihoda 500 slovenskim beguncem v ZDA in naselitve ter zaposlitve v njegovi fari.

Pisec članka se lepo izraža o slovenskih ljudeh in navaja, da so razni podjetniki in industrijalci radi sprejemali na delo Slovence s priporočili župnika g. dr. Farkaša kot poštene in delovne ljudi. Tudi navaja, kako so si naši ljudje uredili življenje. Od začetnih vseljenskih težav do današnjih dni, ko imajo že svoje lastne domove z vsemi sodobnimi napravami.

Članek v „Catholic Digest“ je res lepo priznanje župniku g. dr. Farkašu tako za njegovo socialno delavnost v korist slovenskim demokratskim izseljencem, kakor tudi za versko obnovo v župniji sv. Križa. Pa ne samo njemu. Tudi vsem drugim, ki so na kakršenkoli način pomagali lajšati bedo in trpljenje slovenskim beguncem, jim omogočili preselitev v razne prekomorske države ter obnovo rednega življenja.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Slavnosti na katoliški univerzi v Córdobi

V Córdobi deluje poleg državne univerze tudi katoliška. Vodijo jo jezuiti. Prejšnji teden so imeli na njej veliko slavnost. Zavod so zapuščali prvi diplomanti ter položili tudi predpisane prisege za izvajanje svojih poklicev. Na slavnost je prišel iz Buenos Airesa tudi predsednik republike dr. Guido z notr. min. gen. Villegasom ter min. za delo in namestnikom min. za pravosodje in pouk dr. Bas-om.

Slavnost je bila v gledališču Indarte. Rektor univerze Jorge Camargo je navajal, da ima univerza že 6 fakultet, na katerih študira 1243 akademikov, predava pa 350 profesorjev. Vodstvo univerze je doslej vložilo za ureditev znanstvenega študija na fakultetah 600 milijonov, za opremo fakultet 200 milijonov.

Ob slavnosti na kat. univerzi so laicistični dijaki na državni univerzi priredili demonstracije. Simbolično so zasedli vseuč. prostore ter na vrata obesili žalne tančice. Vseučiliška oblast je pa za ohranitev reda pozvala policijo, ki je napravila red tako na univerzi, kakor tudi v mestu, ko so poskušali demonstrirati proti predsedniku dr. Guidu ob odhodu s slavnosti na katoliški univerzi.

Na slavnost na kat. univerzi v Córdobi je bil povabljen tudi izvoljeni predsednik dr. Artur Illia. Ker je bil v Bs. Airesu zadržan, ga je na slavnosti zastopal začasni predsednik senata dr. Gamond. Dr. Illia je pa istega dne zvečer nepričakovano obiskal jezuitsko univerzo El Salvador v Bs. Airesu. Ogledal si je razne fakultete, na katerih so bili zbrani pri predavanjih številni slušatelji in slušateljice. Nato je odšel na obisk v Salezijanski kolegij San Carlos, v katerem je sam študiral srednjo šolo od leta 1914—1918. Tu je bil s svojimi bivšimi profesorji in sošolci tudi na večerji.

Resno opozorilo

V politični javnosti je vzbudil pozornost govor poveljnika tankovskega polka v mestu Magdalena v prov. Buenos Airesa polkovnika Lópeza Aufranca prejšnji teden na spominski slavnosti omenjene vojaške enote. V navzočnosti drž. tajnika za vojsko gen. Repetta, glavnega poveljnika vojske gen. Onganie in drugih najvišjih vojaških, letalskih in mornariških osebnosti ter notr. min. gen. Villegasa je med drugim poudarjal naslednje: „Kot ustvarjalci najpomembnejših vojaških dogodkov v letu 1962 in 1963 imamo moralno dolžnost, da jasno in odločno pred našimi mrtvimi, pred našimi ranjenci, ki še danes trpe bolečine po bolniških posteljah, izpovemo tole: Na gojimo v srcu nobenega sovraštva do tistih, ki so napačno, toda v dobri veri, mislili, da je nasilje rešitev državnih problemov. Če preziramo trgovce z revolucijami, preziramo tiste, ki so brez demokratske vere skušali priti v vladno palačo na konju s pomočjo bajonetov. Obžalujemo, da so se v teh dnevih čuli maščevalni glasovi, ki žalijo spomin naših mrtvih, katerih grobovi so še sveži vsled neutolažljivih solz in joka njihovih dragih, ki se javno bahajo s svojo prevratno aktivnostjo in si laste sedaj velik uspeh volilnega izhoda, v katerega nikdar niso verovali. Ti maščevalni glasovi, ki so gotovo daleč od vzdušja sloge v narodu, ki veje nad domovino, napovedujejo bodočnost nesreč in od nas zahtevajo, da smo med seboj tesno in močno povezani.“

Gornje opozorilo je bilo izrečeno tistim častnikom, proti katerim je sedaj razprava pred vojaškim sodiščem zaradi aprilske revolucije zaradi izjav, ki so jih pred tem sodiščem podajali.

Dr. Illija in dr. Perette v Radikalnem domu

Izvoljeni predsednik dr. Illia je s podpredsednikom dr. Perettom obiskal v Bs. Airesu Radikalni dom. Tu je pred

(Nadaljevanje na 4. strani)

R. R. 1

Rimsko pismo

13. avgusta 1963.

Pričel je veliki izhod z italijanskih mest k morju in goram. Bližamo se tradicionalnemu prazniku — Ferragosto, 15. avgusta, prazniku Marijinega vnebovzetja. Ta dan mora vsak tukajšnji državljan — če sploh še da kaj nase —, biti odsoten, na počitnicah. Tako bomo v mestih ostali samo tujci in tisti, ki so zaradi službe prisiljeni ostati. Senat in narodna skupščina sta že davno zaprla vrata. Prav tako palača Chigi, kjer zaseda vlada. Dva, trije ministri se izmenjavajo in rešujejo posle. Vse drugo politično življenje počiva. Nedavne težave, ko smo bili brez vlade in brez papeža, so pozabljene. Sedaj imamo oba: Pavla VI., ki je tudi odšel v Castelgandolfo in Leoneja, ki je šel bogvekam, da pozabi dolžnosti predsednika vlade, ki jih bo moral vršiti še do konec oktobra. Prevzel je nase težko žrtev, da reši položaj, ko so socialisti uskočili tajniku demokrščanske stranke Moroju v hrbet in mu s svojim vetom onemogočili sestaviti zmerno sredinsko-levičarsko vlado. Govore, da je bil v ozadju igre Fanfani, toda to je težko dokazati. Vsekakor moramo počakati kongresa socialistične stranke v oktobru, da bomo videli, kam bo zaplula ladja ital. političnega življenja.

Moroju je ne sestanku strankinega narodnega sveta uspelo zaenkrat doseči sporazum med posameznimi strujami v stranki. S tem pa se vihar še ni pomiril. V krščanski demokraciji so namreč najmanj štiri struje, ki gredo od skoro skrajne levice do skoro skrajne desnice. Če so se zaradi strankine discipline zaenkrat uklonile, pa vsaka dela kljub temu dalje na svoj račun in pričakuje, katera struja na socialističnem kongresu bo zmagala, ali Nennijeva za sodelovanje z demokrščansko stranko ali Lombardijeva, ki je proti. Pri zadnjem notranjem obračunu je sicer Nenniju uspelo doseči v strankinem narodnem svetu skromno večino, a je zato moral sprejeti v strankino tajništvo predstavništvo upornikov. Položaj je skrajno negotov, zato ni mogoče delati prognoz. Udarec, ki so ga prizadejale demokrščanski stranki volitve dne 28. aprila, je bil nepričakovan in zato še bolj silovit. Nihče ni pričakoval, da se bo komunistična stranka znova okrepila s toliko novimi glasovi. Mirno sožitje, sobivanje, nekatera dejanja v vatikanski diplomaciji (sprejem Adjubeja dne 7. marca) in očitno popuščanje v odnosu do komunistov in socialistov v volilni borbi, so usvarile pri volilcih zmedo. Posledice niso izostale. Komunisti so namreč vse te elemente krepko izrabili. V borbo so potegnili celo papeževo ime in govorili da so reakcionarji vsi tisti, ki si upajo imeti pomisleke, v pogledu njegovega delovanja. V resnici je pokojni papež v svoji dobroti hotel pripomoči k miru in k olajšanu preganjanja katoliške Cerkve, zlasti nekaterih njenih predstavnikov (Slipyja, Mindszentyja...) Toda to ne za ceno popustitve načelnega odpora proti komunizmu in vsem drugim brezbožnim ideologijam. Po volitvah so pisali časopisi — vesti v Vatikanu niso zanikali — da je pokojni papež bral časopise in videl, da tudi njega dolže, da je kriv negativnega volilnega rezultata za katoliško skupnost. Pisali so, da se je pri tem zjokal in ponavljal: „Tega nisem hotel, tega nisem hotel. Napačno so me razumeli.“

Osebno sem prepričan, da je poleg načelne zmede, glavni vzrok neuspeha krščanske demokracije bil prav v tem, da je vladna stranka, ki je odgovorna za vse življenje v državi. Tako so vse gospodarske težave v deželi, neprestane stavke, ki so jih kot vedno po načrtu organizirali komunisti, naraščajoča inflacija, birokracija in podobno, šle na njen račun. Sam tedanji predsednik vlade ni nikoli v svojih volilnih govorih dejal: volite demokrščansko stranko, marveč volite vse stranke, ki podpirajo sredinsko levičarski program:: demokrščansko, socialdemokratsko, republikansko in socialistično... Tako so se drobili glasovi. Liberalna stranka, ki je med manjšimi napravila ogromen skok naprej v številu dobljenih glasov, je prav zato dosegla ta uspeh, ker so nezadovoljneži izbrali njo v znak protesta.

Poleg tega so pri vsem igrala ogromno vlogo finančna sredstva. Zelo poučen je tale resničen primer: V Rimu je neki ital. ženski samostan s 300 redovnicami. Predstavnik liberalne stranke je šel k prednici in dejal: „Vemo, da želite zgraditi novo kapelo. To vam zgradimo mi, če pošljete 150 redovnic, da volijo nas, ostale pa lahko volijo demokrščansko stranko.“ Prednica je vsa vesela na ponudbo takoj pristala in na dan volitev poslala 150 redovnic volit liberalno stranko!

Položaj po volitvah je bil težak, ker je demokrščanska stranka že v naprej izključila vsako koalicijo z drugimi strankami razen s sredinsko-levičarskimi. Težava je dalje v tem, ker se Nenni noče v ničemer posebej vezati in nuditi garancij. Sami zavedni demokristjani pa se dobro zavedajo nevarnosti, ki jih jim že sedaj povzroča skupni nastop socialistov in komunistov v sindikatih in v deželnih ter periferičnih administracijah. Zato vse čaka razčiščenja, do katerega naj bi prišlo na socialističnem kongresu v oktobru. Zato je prišlo sedaj do političnega premirja, v katerem se vsi pripravljajo na razne morebitnosti. V primeru Nennijevega neuspeha na kongresu ali nesprejemljivih pogojev, računajo na razpis novih volitev.

Kako težak je položaj vlade v državi, nam kaže preprost matematičen račun o poslancih in senatorjih, ki odločajo o kokršnemkoli vladinem ukrepu: v poslanski zbornici je po zadnjih volitvah 260 demokrščanskih poslancev, 33 socialdemokratskih in 6 republikanskih. Če pripuščamo, da bi bili vsi demokrščanski poslanci za sredinsko levico, kar pa gotovo ni primer, bi imeli skupno število 299 poslancev. Na drugi strani pa imamo 166 komunističnih, 33 liberalnih in 27 socialnega gibanja, ki so vsi v opoziciji. Skupno torej 266. Vmes je 87 socialističnih, ki so se doslej ali vzdržali ali glasovali s komunisti! Enako se vzdržuje glasovanja tistih nekaj južnotirolskih poslancev in iz doline Aosta. Najmanjši premik glasov lahko torej povsem ohromi vsako delo vlade.

Enak položaj je v senatu: demokrščanska stranka ima 133 senatorjev, socialdemokratska 14, republikanska nobenega; skupno torej 147. Proti njim je 85 komunističnih senatorjev, 19 liberalnih, 14 socialnega gibanja, 3 monarhične unije; skupno 121, Sredi je socialistična stranka s 44 senatorji, po enega imata še Južna Tirolska in Aosta. Tudi tu vsak organiziran premik glasov onemogoči življenje vsaki vladi.

Davno so že minili časi ko je demokrščanska stranka imela v senatu absolutno večino. Kaj takega je mogel doseči samo De Gasperi. Sedanjo Leonejevo vlado je bilo mogoče rešiti samo z dogovorom sredinsko-levičarskih strank, da so zapustile zbornico in je zanjo glasovala samo demokrščanska stranka. Za zaupnico se namreč zahteva absolutna večina navzočih.

Komunisti seveda silovito izrabljajo volilni uspeh in popustitev napetosti med Vzhodom in Zahodom. Delni sporazum o jedrskem moratoriju in nesmeški Hruščova Zapadu so kot nalašč za njihovo propagando. Ali bo demokrščanska stranka dovolj močna, da bo postavila stvari na pravo mesto in odstranila vsako zmedo ter ostala absolutno zvesta svojim katoliškim načelom v praksi? Ali bo znala pridobiti mladino in svoje dosedanje volilce za svoj program?

(Nadaljevanje prihodnjič)

Novice iz Slovenije

Dne 16. unija t. l. so bili v Sloveniji določeni za poslance za zvezni parlament naslednji: **Okraj Celje:** član Zveznega izvršnega sveta Sergej Kraigher in rudarski merilec v rudniku Velenje Ernest Rahten; **Okraj Koper** predsednik OLO Milan Vižintin; **okraj Ljubljana** sekretar Centralnega zavoda za pospeševanje gospodinjstva v Ljubljani Valentina Tomlje, ted. podpredsednik ZIS Edvard Kardelj, član izvršnega sveta Slovenije Silvo Hrast in direktorica Kmetijskega zavoda v Ljubljani ing. Pepca Perovšek; **okraj Maribor** predsednik Odbora za splošna gospodarska vprašanja ZIS Boris Kraigher, organizacijski sekretar okrajnega komiteja ZK Maribor Ivan Ros in podpredsednik Zvezne gospodarske zbornice Anton Bole.

Republiški zbor SR Slovenije je pa za zvezni zbor ljudske skupščine določil naslednjih 10 poslancev: S štiriletno mandatno dobo so bili izbrani Dr. Jože Brilej, Miha Marinko, Franc Popit, Mitja Ribičič in Vida Tomšič. Z dveletno mandatno dobo pa ing. Milenka Bokša, Jože Fende, ing. Veljko Križnak, Jože Lončarič in Matija Maležič.

Kostituiranje novega kom. parlamenta v Ljubljani se je izvršilo dne 26. junija, ko se je v Ljublani sestalo vseh pet zborov SR Slovenije. Poslanci so namesto v demokratskih državah predpisane prisege, podpisali naslednjo „slovesno izjavo": „Izjavljam, da bom dolžnosti poslanca skupščine Socialistične republike Slovenije opravljal vestno, da bom delal po ustavi in zakonih ter da bom svoje moči posvetil nadaljnemu razvoju in uresničevanju družbene in politične ureditve Socialistične federativne republike Jugoslavije in Socialistične republike Slovenije." Zatem je bil za predsednico poslanka Cveta Žorž. V ostavoljen Ivan Maček-Matija za podpredsednika dr. Marijan Brecelj in Dragica Rome, za tajnika pa Franc Zorko.

Za predsednika republiškega zbora je bil določen Tine Remškar, za podpredsednco poslanka Cveta Žorž. V ostalih zborih so bili izvoljeni: V **gospodarskem zboru:** predsednik Leopold Krese, podpredsednik Tatjana Mena; **organizacijsko-politični zbor:** predsednik Janez Hočevar, podpredsednik Jože Eržen; **prosvetno-kulturni zbor:** predsednik Ivo Tavčar, podpredsednica ing. Dora Jelenko; **socialno-zdravstveni zbor:** predsednica dr. Ruža Šegedin, podpredsednik Miro Vesel.

Novi izvršni svet SR Slovenije je sestavljen takole: predsednik Viktor Avbelj, podpredsednika Janko Smole in Beno Zupančič, člani pa so naslednji: Rudi Čačinovič, Zdravko Furlan, Ludvik Gabrovšek, Majda Gaspari, Riko Jerman, Vladimir Kadunc, Boris Kocijančič, ing. Viktor Kotnik, Janko Smole in Beno Zupančič.

Umrli so. V Ljubljani: Karel Valentinčič, dipl. strojni tehnik, Jože Martinuc, gradbeni delovodja v p., Jožica Ogrin roj Likovnik, dr. Anton Kodre, višji mestni svetnik v p., Angela Lavtar roj Biaggio, Smiljana Kamenšek roj, Kotar, Marija Ilovar roj. Krajšek, Marija Fraz roj. Erjavec, Antonija Čuk roj. Nagode, Franc Matekovič, Ljudmila Habjan, krojačica, Marija Pirih roj. Bizjak, Urška Seifert, Alojzij Sedej, Alojzija Tomažič, upok., Milan Rupnik, kuharski mojster, Ivan Mausar, žel. upok., Marija Brodnik roj. Predalič, ing. Košir na Jesenicah, Ivana Koželj roj. Pleško v Sostrem, Lojze Dientl v Podgradu, Mihael Šutej v Grušovljah, Albin Korošec, upok. v Pivki, Franc Pečovnik v Vranskem, Ludovik Lederhas, jezuit v Mariboru, Majda Povše v Zagorju, Angela Rus v Gatini, Karol Jelen, pos. na Pobrežju pri Mariboru, Alojz Gazvoda, bolničar v Novem mestu, Alojz Nemanič, pos. v Metliki, Ana Flere, posestnica v Kamniku, Franc Sal. Špindler, biseromašnik pri Sv. Tomažu pri Ormožu, Stanko Petrovčič v Novi Gorici in Boris Klemenc, urarski pomočnik v Novem mestu.

SLOVENCI V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Osmo predavanje v SKAkciji

Dne 17. t. m. je predaval na osmem kulturnem večeru SKA gost iz Mendoze inž. agronomije Marko Bajuk (ml.) o temi: Genetični kodeks. Predavatelja je predstavil občinstvu podpredsednik dr. Tine Debeljak in poudaril, da je to prvi gost iz notranjščine države, ki predava med nami, da začenja vrsto naravoslovnih predavanj ter da z njim nastopa mladi rod že v tujini izšolanih slovenskih znanstvenikov. Nato je mladi predavatelj začel svoje predavanje s kratko zgodovino dednostnih odkritij, nakar je podrobno razložil ustroj celice, kakor se pojmuje danes. Glavno temo svojega predavanja je posvetil problemu, kako se v celici sestavlja iz dvajset osnovnih kislin nad milijon zamotano zgrajenih beljakovin in encimov, ki so potrebni za življenje, in kaj je tisto, kar določa to zgradbo. Razložil je, kako so se znanstveniki približali rešitvi z raziskovanjem kromosomov in genov, ki sestavljajo nosivce dednostnih lastnosti. Prikazal je kemični model zgradbe genov — nekaka zavita lestev — , v kateri igrajo prečnico tisto najvažnejšo vlogo, da določajo zgradbo beljakovin, ki pozneje tudi določajo lastnosti živega bitja.

Nato je podal najnovejša raziskovanja, kako so razporejene prečnice v tehgenih in kako ravno ta razporeditev v skupinah po tri določa zapovrstno razporeditev osnovnih kislin v dolgo verigo beljakovin, kar se ravno imenuje genetični kodeks.

Mimogrede je še omenil, da imajo ta raziskovanja tudi praktični del, kajti domneva se, da je rak le neka „napaka" v tem kodificiranem kodeksu in se išče, kako bi se dala ta „popraviti".

S tem je pokazal predavatelj, kako moderna biokemija odkriva nove skrivnosti življenja in razlaga že znane,, vse pa čudovito kaže na Stvarnika.

V debati so se obravnavali problemi o bistvu življenja, o možnosti ustvaritve življenja v laboratoriju, o mutacijah. Predavatelj, ki je tajnik mendoške agronomske fakultete, je s svojim strokovno visokim in aktualnim predavanjem praktično pokazal, kako lahko slovenski znanstveniki, izšolani v tujini, pomagajo in sodelujejo s slovensko skupnostjo.

Osebne novice

† **Jakob Dolenc.** Ob zaključku lista smo dobili sporočilo, da je g. Venclju Dolencu v San Justu umrl oče g. Jakob Dolenc. Ob bridki izgubi mu izrekamo globoko sožalje.

RAMOS MEJIA

V soboto, 24. t. m., se je vršil v Slomškovem domu redni mesečni prosvetni večer. Posvečen je bil splošnim vzgojnim problemom. Predavatelj g. dr. Vinko Brumen je z njemu lastno temeljitostjo obdelal vzgojna vprašanja, kot se pojavljajo v človekovem življenju. V teku predavanja je tako odgovoril, kaj je največja umetnost: vzgoja, saj je vsak človek dejansko problem zase. Cilj vsakega vzgojitelja naj bi bil vzgajati tako, da postane gojencu nepotreben; vzgojitelj namreč dejansko le pomaga posamezniku, da si sam oblikuje lastni jaz. G. dr. Vinko Brumen nam je tako dal iz svoje velike zakladnice svojega znanja na vzgojnem področju bogate napotke, za kar so mu bili vsi poslušalci iskreno hvaležni, kar je pričalo toplo odobravanje.

SAN MARTIN

Roditeljski sestanek smo imeli v nedeljo, 25. avgusta po maši v Slovenskem domu. Vodil ga je predsednik šolskega odbora v San Martínu prof. Stanko Hafner, ki je v uvodnih besedah pozdravil vse navzoče, označil pomen sestanka ter dal besedo dr. Vinku Brumnu, ki je s prepričevalno besedo orisal pomen družinske vzgoje in zlasti družinske ljubezni, ki je eden izmed odločilnih činiteljev za telesni in duševni razvoj otroka. Dalje je predavatelj naštel razloge za učenje slovenščine. Želeti bi bilo, da bi vsi slovenski starši v tujini slišali te razloge in bi potem še krepkeje pomagali, da se otroci nauče slovenščine v čim popolnejši meri. Po kratki pa zanimivi debati je sledil referat predsednika Mladinskega odbora pri Zedinjeni Sloveniji g. Aleksandra Majhna, ki je obravnaval razne probleme naših šolskih tečajev. Tudi temu referatu je sledila koristna debata. Prof. Hafner je nato zaključil lepo uspeli sestanek.

BOGO PREGELJ — 50-LETNIK

Dne 23. avgusta se je srečal z Abrahamom naš rojak in prijatelj gospod Bogo Pregelj. Ako bi mi ne pokazal krstnega lista, v katerem je bilo res napisano, da se je rodil pred 50 leti v šentpeterski fari v Ljubljani, bi mu tega ne verjel („Ohrani Bog te v cvetju...")

G. Bogo Pregelj ima pač svojo življenjsko pot. Izvira iz zdrave, zavedne katoliške družine, ki je dala Slovencem v času največje potrebe kar tri sinove, ki so nosili orožje v obrambo slovenske zemlje. Po končani tehnični šoli, kjer je diplomiral kot geometer, ga je pot zanesla v Srbijo, kjer je neumorno delal, da prebivalstvu teh predelov ni manjkalo vodnih napeljav. Leta 1941 se je pa vrnil v Ljubljano, kjer je tako Šiškarjem in Vičanom odmerjal cevi, po katerih naj bi jim pritekala tekoča voda. (Danes to nadaljuje v Buenos Airesu.)

Ko pa je leta 1943 slovensko okupirano ozemlje strateško zapuščala italijanska armada in se je razbohotila rdeča revolucija,, je Bogo zagrabil za orožje in se pridružil ostalim borcem. Poveljeval je oklopnemu vlaku na progi Ljubljana—Rakek, kjer je doživljal vse pestrosti in dobrine vojne. Bombardiranje, napade iz zased itd.

To je Bogota utrdilo tako, da je kmalu v krogu slov. častnikov užival ugled in spoštovanje zaradi svoje preudarnosti. Pozneje je bil premeščen v Vel. Lašče, kjer je doživel umik. Iz Avstrije je prešel v Italijo, kjer se je poročil z go. Jelko.

Bogo Pregelj je bil še kot „fantek" poznan ne samo v šentpeterski fari, kjer je kot orlovski mladec pridno sodeloval. Poznali smo ga izven fare kot vnetega prosvetarja.

Ob tem življenjskem jubileju, dragi Bogo, Ti želimo, da ohraniš mladostno razpoloženje tudi v ostalih 50 letih, ki so pred Teboj, da boš lahko s svojim svežim duhom možakarskih let in s trdnim značajem zavednega Slovenca lahko še mnogo dobrega doprinesel naši slovenski borbi za svobodo — prebivalstvo tega velikega mesta pa založil z obilno in zdravo pitno vodo.

Bog Te živi!

Ja-pič

Vsak teden ena

NOČ NA NEBU ZVEZDICE PRIŽIGA...

Noč na nebu zvezdice prižiga,
v jezeru njih svet pri svitu miga,
nič miru ne drami tihega;
le Savica, hči kraljeva,
pribobni in pesem peva
od nje doma slavno mirnega.

Megla zgine, jutra zor vzdig'vati,
mladi dan začne se oživljati,
vsa narava radost diha le;
in Savica hči kraljeva,
pribobni in pesem peva,
da srce slovensko milo je.

Kar oblaki gor se pripodijo
in dolino mirno zatemnijo,
hudo vreme krog in krog vhši;
in Savica hči kraljeva,
pribobni in pesem peva,
da zmag'valca čez Slovenca ni.

Že počiva mirno vsa narava,
od Savice proč čolniček plava,
zadnjič slišim zdaj še pesmico;
in Savica hči kraljeva,
pribobni, razglasno peva
od Slovenije slavno pesmico.

VSESLOVANSKA PROSLAVA SVETIH BRATOV V BUENOS AIRESU

Slovaške organizacije v Buenos Airesu so ob sodelovanju slovenske, hrvatske, bolgarske, poljske in ukrajinske narodnostne skupine priredile dne 18. avgusta slovesno proslavo 1100-letnice prihoda sv. bratov Cirila in Metoda med Slovane.

Proslava je bila v veliki dvorani kolegija Sv. Jožefa v ulici Azcuenaga 158 ter se je je udeležilo veliko izseljencev omenjenih narodnosti. Na sporedu so bili po argentinski himni govori o pomenu delovanja sv. bratov med Slovani na verskem in kulturnem področju, pevske in klavirske točke, recitacije pesmi slovaškega frančiškanskega pesnika Dilonga ter folklorni nastopi hrvatskih, bolgarskih in ukrajinskih skupin. Zborovske točke je izvajal hrvatski pevski zbor Jadran.

Od Slovencev je na proslavi govoril predsednik društva Zedinjena Slovenija prof. Lojze Horvat. Poudarjal je velik pomen dela svetih bratov za vse slovanske narode ter svoja izvajanja zaključil s prošnjo k Bogu, naj bi plamenica vere in kulture ter ljubezni, ki sta jo pred 1100 leti prinesla sv. Ciril in Metod Slovanom, nikdar med njimi ne ugasnila ter naj bi jih vodila še naprej v vedno lepšo bodočnost.

Mladinski dan v San Justu

„Smo slovenska mladina po sili razmer postavljena v okolje, ki nam je po navadah, jeziku in duhu tuje." S temi besedami je začel predsednik Modic Lojze po mladinski maši zborovanje v Našem domu v San Justu, ki ga je skrbno pripravila mladina, organizirana v sanjuškem odseku Dekliške in Fantovske zveze. „Imamo trdno voljo ohranjati slovenske običaje," ja nadaljeval ter zaključil prvo misel: „Kot eno izmed sredstev naj nam služijo mladinski dnevi s svojimi bogatimi programi, kateri naj obstojajo vsaj toliko časa, dokler bodo stali zidovi, ki nas obdajajo." Sledilo je predavanje g. Božidarja Finka, ki je na prošnjo prirediteljev jasno razčlenil odnose mladinskih organizacij do Domov in obratno ter odnose do centralne Zveze. Po predavanju so prisrčno in ubrano zapela dekleta: V Gorenjsko oziram se skalnato stran, Vsi so prihajali in Soči. Drugi del zborovanja pa je mladina posvetila spominu žrtev Turjaka in Grčaric z recitacijo iz Kalinove Črne maše ,ki je marsikomu navzočih privabila solze v oči. Potem je povzel besedo še predsednik Zedinjene Slovenije g. prof. Lojze Horvat, ki je v zgoščenih besedah spodbudil mladino k delu za ohranitev slovenske narodne zavesti v tujini. Navzoči so bili g. duhovni vodja sanjuškega FO in DO g. Janko Mernik, predsednik Zedinjene Slovenije prof. g. Lojze Horvat, predsednik Našega doma g. Franc Benko z vsemi odborniki, zastopniki krajevnih organizacij in lepo število občinstva, še iz drugih slov. naselbin Vel. Buenos Airesa.

Vsa dopoldanska prireditev se je popolnoma zlila v geslo, ki so si ga izbrali za svoj II. mladinski dan iz pesnitve Balantiča, ki je zgorel v tistih usodnih dneh pred 20. leti **„Mi smo mladi, v nas se hrepenje drami."**

Popoldanski del

Popoldanski del II. mladinskega dne, se je pričel ob pol dveh. Na igrišče so ob zvokih koračnice strumno prikorakali odbojkaši iz Morona, San Martina in Lanusa. Ob igranju argentinske in slovenske himne so slovesno dvignili obe zastavi. Sledil je pozdrav športnega referenta SFZ Janeza Frontinija vsem nastopajočim in gostom. Za njim je predsednik zveznega odbora Slovenske fantovske zveze Franci Tomazin otvoril Mladinske športne dneve.

Prva točka je bila tekma v odbojki med SFZ Morón (Troha A,, Vivod B. in T., Kralj T., Poglajen A., Selan T. in A., Žakelj J. in Babnik J.) in med SFZ San Martín (Vouk R., Jesenovec M., Hren J., Boltežar J. in M., Berčič J. in Možina P.). Sodil je B. Kosančič; zmagalo pa je moštvo SFZ Morón z 2:1 (9:15, 15:5, 15:12). Tekma je bila tipično prvenstvena; ni mogoče govoriti o kaki posebni tehnični izdelanosti, čeprav so na obeh straneh dobri igralci. Vsekakor pa je bilo vzdušje napeto in so gledalci prav tako napeto sledili igram.

Tudi v naslednji igri, med SFZ San Martin in SFZ Lanús (Goljevšček M., Urbanija S., Barle T., Haler K., Berčič D., Sušnik J. Zupančič L. in Černak L. in J.) so gledalci napeto sledili. Tekmo je sodil S. Batagelj, zmagalo pa je moštvo SFZ San Martín z 2:1 (9:15, 15:9, 15:1). Po rezultatu zadnjega niza bi kdo sodil, da je zmagovalno moštvo z lahkoto premagalo Lanuščane. Toda ni bilo tako, čeprav so Lanuščani, morda pod vtisom sodnikove odločbe ob koncu drugega niza, v tretjem precej popustili.

Po tako ugodnem začetku, so prišli na vrsto še telovadni nastopi. Prve so nastopile z rajalno točko članice DO pod vodstvom Anice Mehletove in žele za izvedbo obilno ploskanje. Prav tako sta bila res dobro pripravljena tudi nastopa članov in naraščajnikov s prostimi vajami. Člane je pripravil in vodil Mehle Lojze, naraščajnike pa Janez Frontini. Gledalci so tudi ta dva nastopa nagradili z obilnim ploskanjem.

Višek prireditve so pa bila brez dvoma „Belokranjska kola" ,narodni plesi, ki jih je s člani in članicami naštudirala gdč. Betka Maček. Že sam prihod nastopajočih v belokranjski narodni noši je pritegnil k igrišču prav vse navzoče, ki so z navdušenjem sledili izvajanju. Plesalci kola so želi navdušeno odobravanje že med izvajanjem samim. Ob koncu pa ploskanje ni prenehalo, dokler niso plesa ponovili. Prav gotovo je, da je nova folklorna skupina odlično prestala krst in upamo, da se bo še večkrat pokazala na naših prireditvah.

Včasih se je zdelo, da nekatere naše prireditve pešajo, ali vsaj šepajo na programih. Toda prireditev mladinskih organizacij Našega doma je spet pokazala, ka ko je treba program pripraviti in izpeljati. Seveda je treba v vsak nastop vložiti mnogo truda in žrtev. Gotovo pa je tudi, da bo vsaka prireditev dobro obiskana tudi zato, ker bodo gledalci prepričani, da jih bo program zadovoljil.

Po zaključku nastopov so gostje sedli za mize in ob jedilih ter pijači kramljali; ob zvokih lahke glasbe pa se tudi malce zavrteli.

Bb.

MORON-CASTELAR

V nedeljo, 25. t. m. je bila v prostorih slovenske Pristave v Moronu krajevna spominska proslava za protikomunistične borce, padle na Turjaku in Grčaricah. Začela se je nekaj po 5. uri popoldne s pesmijo Mi legionarji, sledila je Omanova recitacija Balantičeve Zasuta usta, nato pa govor Staneta Bitenca o dogodkih tistih silovitih dni, ko je Sloveniji grozila komunistična poplava zaradi tako tesnega sodelovanja slovenskih komunističnih tolp z italijanskim okupatorjem. Turjak je bil, kljub porazu protikomunistov, mejnik za nadaljni razvoj revolucije v Sloveniji. Višek komunističnega pohoda je bil dosežen. Z vrha pa je bila nato pot samo še navzdol, po kateri so slovenski komunisti zdrčali do konca vojne prav v brezno.

Govornik je že pred govorom opozoril, da je pripravljen na poznejšo debato za razjasnitev dogodkov, poleg njega pa še več drugih udeležencev proslave, ki so vsi bili na Turjaku v septembru 1943. V razgibani, toda povsem demokratski debati, so se izkristalizirali naslednji zaključki: Dogodki na Turjaku dokazujejo, kako je v takih okoliščinah nujna poslušnost ukazom nadrejenih, nadalje trdna sloga med borci in v nič manjši meri dobro poznanje razmer, ne samo na terenu borbe samem, temveč tudi drugje se razvijajočih dogodkov, ki vedno posredno ali neposredno vplivajo na prizadeto borbeno edinico. Nepričakovana kapitulacija Italije je namreč presenetila, toda ne komunistov, ki jih je oborožila s težkim orožjem. Usoda Turjaka je bila tako zapečatena. Nemci, pravkar došli v Ljubljano pa, kakor je razvidno, niso intervenirali. Tu se je pojavil problem tkzv. sodelovanja z okupatorjem, pojem, ki so ga spretno naprtili vsem protikomunistom partijci in je že čas, da se ga protikomunisti otresejo raz sebe. Borba v Sloveniji je šla proti slovenskim komunistom, ne za Nemce. Orožje smo mi pobrali od Nemcev, ker so pač le-ti bili takrat v Sloveniji. Če bi bili takrat v Sloveniji Amerikanci, ali Angleži, ali kdor koli, pa bi od njih pobirali orožje za borbo proti slovenskim partijcem. V Grčiji se je med vojno dogajalo enako, po koncu vojne so protikomunisti sprejemali orožje najprej od Angležev, nato pa še od Amerikancev, da so dokončno potolkli grške komuniste. Sodelovanja protikomunistov z zasedbeno vojsko torej ni bilo, pač pa narobe: domače prebivalstvo se je poslužilo nemškega in v Grčiji nato še angleškega ter amerikanskega orožja za uničevanje komunistov.

Debato je vodil Nande Češarek ter je vsem udeležencem prikazal jasno sliko tedanjih razmer, še več, prišli so do zanimivih in pravilnih zaključkov in pogledov na pomen in način protikomunistične borbe, ki tudi v sedanjem času, dvajset let po Turjaku in Grčaricah, ni nič manj silovita, le drugačna. —l—a.

SLOVENCI PO SVETU

AVSTRALIJA

Koliko je Slovencev v Avstraliji? O tem vprašanju razpravlja julijska številka mesečnika Misli. V njej pravi, da se je nekako uveljavilo, da ljudje navajajo številko 10.000. Nekateri mislijo, da jih je več in navajajo število 15 tisoč. Urednik pravi, da je zagovornik nižjega števila, t. j., da je v Avstraliji kvečjemu 10.000 Slovencev „zmagoslavno pokazal številke ljudskega štetja iz leta 1961, kjer je zapisano, da je 'Yugoslavian 27,396'". Na podlagi te številke je dokazoval, da je njegova trditev pravilna, ker, da so v gornjo uradno avstralsko številko kot „Yugoslavian" všteti tudi Hrvati, Srbi, Madžari, Albanci in še drugi, in Slovencev med temi narodnostmi gotovo ni največ. Urednik Misli njegove trditve zavrača z ugotovitvijo, da mož izida ljudskega štetja ni pravilno bral, kajti sporočilo, da so pri ljudskem štetju ugotovili 27 tisoč 396 Jugoslovanov pomeni, da to-

SLOVENCI PO SVETU

(Nadaljevanje s 3. strani)

liko Jugoslovanov v juniju leta 1961 še ni imelo avstralskega državljanstva, ne pa, da je toliko ljudi prišlo iz Jugoslavije v Avstralijo. V brošuri „Fact and Figures“ je namreč zapisana druga številka, ki tudi vprašanje števila Slovencev v Avstraliji lahko razjasni. Tam je namreč zapisano: „British subjects born in Australia 8,789.014“, takoj zatem pa British subjects born outside Australia 1,254.620.“ Iz tega izhaja, da je treba tiste Jugoslovane, ki imajo že avstralsko državljanstvo iskati v številu 1,254.620.

Urednik Misli navaja, da se rojak, ki zatrjuje, da je v Avstraliji največ do 10.000 Slovencev, ni dal kar tako ugnati. Pri svoji trditvi je vztrajal še naprej takole: „Tudi po vsem tem se računi ujemajo. Takole: Od tistih 27.396 tukajšnjih nedržavljanov iz Jugoslavije jih Slovencem ne morete dati več kot dobro četrtino, t. j. približno 6.600. To pa zato, ker vem, da je med Hrvati veliko več nedržavljanov kot med Slovenci. Za Srbe si ne upam kaj reči. Kar se tiče Slovencev, je tudi gotovo, da jih je le dobra tretjina vzela državljanstvo. Torej moramo številu 6.600 prišteti tisto tretjino, namreč okoli 3.300. Oboje skupaj znese šele 9.900. Tako je dognano, da nas vseh skupaj niti 10.000 ni, kaj šele 15.000.“

Gornja dognanja avstralskega rojaka je urednik Misli objavil pod zaglavjem „Kaj pravite?“ z namenom, da se bo morda oglasil še kdo in o tem vprašanju povedal svoje misli.

ARGENTINA

(Nadaljevanje z 2. strani)

funkcionarji ljudske radikalne stranke, kateri pripada tudi on, izjavil naslednje: „Kategorično izjavljam, da bomo dobro vladali za republiko. S pomočjo radikalov in vseh rodoljubov bomo sestavili vlado, ki bo delala čast državi. Bo to vlada notranjega miru.“

Prejšnji teden je dr. Ilijo obiskal tudi ameriški veleposlanik McClintock. Prinesel mu je pozdrave in voščila predsednika Kennedyja. Ob odhodu je časnikarjem na njihova vprašanja, kaj sodi o petrolejskih pogodbah, izjavil, „da jih bo pač treba revidirati, če ne bi zadovoljevale“.

Dr. Illija je poslal k predsedniku Kennedyju svojega osebnega odposlanslanca Ricarda Pueyredona z osebno zahvalo za voščila ob izvolitvi. Pueyredon bo Kennedyju tudi sporočil glavne smernice politike, ki jo bo vodila vlada dr. Illije.

V zvezi s pripravami za nastop novega predsednika je bilo opaziti v listih razpis zanimive lilitacije — licitacije namreč za dobavo predsedniške lente in palice — dveh vidnih zunanjih znakov predsedniške oblasti. V zvezi s tem so nekateri listi zapisali, da biv. predsednik dr. Frondizi ob odstavitvi teh predmetov ni izročil, ker ni hotel odstopiti. Storil da bo pa to 1. maja 1964, ko po ustavi preneha njegova predsedniška doba.

Volitev guvernerjev

V ponedeljek je bilo predzadnje dejanje volilnega procesa v Argentini. Volitev guvernerjev in viceguvernerjev v 22 provincah. Volilni kolegiji so imeli kvorum samo v naslednjih 15 provincah: Buenos Aires, Córdoba, Chubut, Entre Ríos, Formosa, La Rioja, Misiones, Neuquen, Río Negro, Salta, San Luis, Santa Cruz, Santa Fe in Stgo. del Estero.

Niso pa mogli še izvolitvi guvernerjev v provincah Catamarca, Corrientes, Chaco, Jujuy, La Pampa, Mendoza in Tucumán.

Ljudski radikali so dobili guvernerje in viceguvernerje v naslednjih provincah: Buenos Aires, Córdoba, Chubut, Entre Ríos, Formosa, La Rioja, Misiones, Río Negro, Santa Cruz, Santa Fe in Santiago del Estero.

V Neuquenu pripada guverner nevquenskemu ljudskemu gibanju, v Salti demokratskemu federalnemu gibanju, v San Juanu radikalom blokistom in v San Luisu demokratskim liberalcem.

PO ŠPORTNEM SVETU

V Bariločah je bilo 20. avgusta drž. srednješolsko tekmovanje v smučanju. Študentje so se letos že tretjič pomerili v raznih smušhkih disciplinah. Vsi Slovenci bodo gotovo ponosni, da je Lojze Grzetič zmagal v teku na dolgo progo. Upamo, da bo Grzetič z vztrajnostjo še dostikrat zmagal in postal naslednik argentinskega reprezentanta na dolgih progah našega Franca Jermana.

Evropsko prvenstvo v orodni telovadbi. V Beogradu se je 7. julija zaključilo peto prvenstvo za pokal Evrope. Nastopilo je 20 držav, vsako pa sta mogla zastopati le po dva tekmovalca: Avstrija, Belgija, Bolgarija, ČSSR, Danska Vzh. Nemčija, Finska, Francija, Italija, Luksemburg, Madžarska, Norveška, Poljska, Romunija, Zah. Nemčija, Sovjetska zveza, Švica, Švedska, Anglija in Jugoslavija. Jugoslavijo sta zastopala Slovenca **Miro Cerar** in **Tine Šrot.** Miro Cerar je na tem prvenstvu potrdil, da spada v elito svetovnih telovadcev ter je obdržal po hudi borbi naslov evropskega prvaka, naslov, ki ga je pridobil že na prejšnjem tekmovanju pred dvema letoma v Luksemburgu. Šrot je bil v skupni oceni 22., a v preskoku čez konja je dosegel drugo mesto.

Po tekmah za skupno oceno, se je šest najboljših pomerilo še za prvenstvo v posameznih orodjih. Cerar je dobil še tri zlate medalje: za konja, kroge, kjer sicer deli prvo mesto še s Sahlinom (SZ) in Kapsanovim (Bolg.), in drog, kjer tudi deli prvo mesto s Sahlinom. Srebrno medaljo je osvojil v preskoku (Šrot je na tem tekmovanju četrti), bronasto pa v parterju.

Evropsko prvenstvo, ki ga je prenašalo po televiziji 18 držav, si je ogledalo tudi več sto Japoncev, ki so pridno snemali tekmovanje na filmski trak. Bliža se namreč Olimpijada, kjer bodo Japonci branili naslov prvaka.

OBVESTILA

Naš dom, San Justo. V soboto, 31. t. m. se bomo iz pietete poklonili spominu borcev, padlih pred 20 leti na Turjaku in v Grčaricah. Na proslavi bo govoril g. Stane Bitenc, sodelovali pa bodo sanjuški cerkveni zbor, dekliški zbor in še recitatorji.

Pristava-Morón. V soboto, 31. t. m. bo ob 16 skupščina delničarjev Pristave. Delničarji so dobili tozadevno okrožnico upravnega odbora ter je udeležba nujna, ker bo na programu, poleg drugih zadev Pristave, vprašanje prenosa lastništva.

V nedeljo, 1. septembra bo v Našem domu v San Justu po slovenski maši roditeljski sestanek, na katerem bo predaval g. dr. Vinko Brumen o pomenn slovenske šole in o problemih, ki nastajajo. Vsi starši otrok vebljeni!

Nedelja, 1. septembra v Slovenski dvorani: Koncert slovenskega pevskega zbora „Gallus“ ob 15-letnici delovanja. Čisti dobiček je namenjen Slovenski dvorani. Vsi udeleženci bodo dobili brezplačno spominsko brošuro.

Narodne noše — pozor! Kraj za preobleko na taboru bo od 9—10 v Slovenski hranilnici, za žene, dekleta in otroke pa v Slomškovem domu.

SDO vabi na sestanek 1. septembra po sv. maši, na katerem bo zanimivo predavanje.

Fantje, pozor! V nedeljo, 1. septembra mesečni sestanek SFZ v Slovenski hiši. Predaval nam bo g. dr. A. Berce o „Zdravstvenih problemih mladega človeka“. Po predavanju bodo sledile tekoče stvari Zveze

Koroške melodije na taboru 8. septembra: Slišali bomo dijake slovenske gimnazije v Celovcu, dekleta gospodinjske šole v Št. Rupertu, vesele planšarje, Radiški moški zbor, Slovenski oktet in Koroški moški zbor.

IX. kulturni večer SKA bo v soboto, 7. septembra, ob 19 pri Bullrichu, Sarandi 41, Capital. Predaval bo g. R. Jurčec o graditeljih sodobne Evrope (Talleyrand, Metternich, Bismarck).

Slovenski dom v San Martinu poziva vsa dekleta, ki se zanimajo za narodno nošo in bi si jo rade poceni nabavile, da naj stopijo v stik z gdč. Sašo Hartmanovo, ki jim bo dala vse potrebne informacije.

Tabor, ki ga prireja Slomškov dom ob priliki druge obletnice blagoslovitve prostorov, bo v nedeljo, 8. septembra. Istotam bo tudi razstava slovenske knjige. Pričetek dopoldanskega sporeda ob pl 11, popoldne pa ob 15.

Obiščite razstavo slovenske knjige in obogatite svoje knjižnice z deli naših založb!

Vsakoletna proslava slovenskih šolskih otrok na čast škofu Slomšku bo v nedeljo, 22. septembra, popoldne v Slovenski dvorani.

Na taboru v Slomškovem domu se bomo še posebej spomnili slovenske Koroške. Vabimo vse rojake, da se udeleže prireditve v narodnih nošah, zlasti zato, ker bomo fotografske dokumente (diapozitive itd.) poslali na Koroško č. g. Vinku Zaletelu.

Najboljši prijatelj v starosti je hranilna vloga v

SLOVENSKI HRANILNICI
z. z o. z.

Av. San Martín 263 — Ramos Mejía

Uradne ure: ob sobotah 16—20
Dežurna: ob nedeljah 9—11

Vse potrebščine za dom vedno nudi

Novak

CENA, KVALITETA, DOLGOROČNO ODPLAČEVANJE

Obveščam vse rojake, da sem prevzel zastopstvo od LA CONTINENTAL splošno zavarovanje

Cerrito 2245 Lomas del Mirador

SLOVENSKI DOM V SAN MARTINU

TOMBOLA

6. oktobra

PRVA TOMBOLA:
MODEREN
TELEVIZIJSKI APARAT

O ostalih tombolah bomo poročali drugič. Poleg tombol pa bo še mnogo drugih dobitkov.

NE SMEMO POZABITI
JUNAKOV
IZ TURJAKA IN GRČARIC

15. septembra

hočemo vsi Slovenci v Argentini počastiti njihov spomin. Udeležili se bomo sv. maše zadušnice in žalne akademije v Slovenski hiši

22. SEPTEMBRA 1963

vsi v Lanús!

MLADINSKA PRIREDITEV

Vabita odseka SDO in SFZ

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl Cascante

Escribano Público
Pta. baja, ofic. 2.
Cangallo 1642
T. E. 35-8827 Buenos Aires

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

CORREO ARGENTINO Central B

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión N 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 770.902

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1963: za Argentino $ 650.—; za Severno Ameriko in Kanado 7 dolarjev, za pošiljanje z letalsko pošto 12 dolarjev.

Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

V NEDELJO, 8. SEPTEMBRA BO V SLOMŠKOVEM DOMU TABOR SLOVENSKE BESEDE IN PESMI. POLEG druge obletnice otvoritve Doma, se bomo še posebej spomnili naših koroških bratov.

Ob tej priložnosti bo v dvorani Doma odprta razstava slovenske knjige in narodopisnih predmetov slovenskih kmečkih domov.

Pričetek dopoldanskega slavja ob pol 11, popoldne pa ob treh. Vabimo rojake od blizu in daleč, da se tabora udeleže v čim večjem številu!

Dr. José Lozar
ABOGADO

Tucumán 1438
planta baja ofic. 2
de 8 a 10 y de 17 a 19
T. E. 46-5458

1948

Slovenski pevski zbor „GALLUS“

bo proslavil

SVOJO PETNAJSTLETNICO

v nedeljo, 1. septembra ob 16,30 v Slovenski dvorani

s

SLAVNOSTNIM KONCERTOM

čigar čisti dobiček je namenjen Slovenski hiši

Vstopnina: 80.—, 60.—, 40.— pesov, otroci polovična

1963

IVAN PREGELJ: 68

Otroci sonca

„Če bi bil pesnik, bi morda izluščil iz tistih svojih let spomina vreden doživljaček. Tako pa gledam sicer z veseljem nazaj, a občutim ga prozaično, kakor sem ga takrat.“

Utihnil je za trenutek, nato je rekel:

„Najlepša je bila tista zgodnja pomladanska bolest, kadar so peli prvi kosi in zažuboreli studenci trobentic iz tal.“ Ozrl se je ob cesto in utrgal nekaj cvetov, ki jih je bil omenil. „Tu v nižinah ne cveto tako bahato, pri botri Katri so bili tako polni kakor grozd.

Kakor bridko zamišljen človek je skoraj vzdihnil nato:

„Primula veris!“

„Ali botaniziraš kakor Sivec?“ se je nasmehnila deklica.

„Ne,“ je odvrnil. A spomnil sem se nemške pesmi. Bogve, kdaj sem jo bral. Ta cvetka da je polna vere v prvi sončni dan, pa jo vreme tako rado preslepi. Cvetka zmedli, pravi pesem, a verna njena dušica ne umre, vera živi.“

„Lepa pesem,“ je prikimala deklica. „Zvest človek je moral biti, ki jo je pel.“

„Ne vem ga,“ je odvrnil Poznik.

Prišla sta v selo. Sredi ceste so se ozrli otroci za njima in se umaknili za hišni vogal. Molče sta šla sredi vasi po cesti in sta samo odzdravljala na pozdrave. Onstran vasi sta krenila po rahlem klancu niže.

„Glej,“ je vzkliknila Slavica, „tu pa vidiš moje spomine. Tu doli pod to kamenje sve hodili s Heleno lovit kape in minke. Moj Bog, kako sve se nekoč prehladile. Pravzaprav jaz,“ je nadaljevala rahlo zasmehljivo, „Helena si ni upala mnogo v vodo, sramovala se je sezuti in dvigniti krilce.“

„Ste pač že zgodaj pokazali vsaka svojo naravo,“ se je nasmehnil Poznik. Dušo mu je objelo toplo ob sliki, ki jo je videl živo v svoji domišljiji in jo je bila priklicala Slavica. Nevede, da govori mimo smisla, je rekel:

„Vidim živo. In kar vidim, je lepše kakor moje pastirovanje.“

Nekaj trenutkov sta molčala. Potem ga je vprašala Slavica, navidezno brez prave zveze in vendar naravno neprisiljeno in iz sebe:

„France, ali tudi Heleni poveš kaj takega?“

„Zakaj pa ne bi?“ je vprašal mirno.

„Tako,“ je rekla Slavica, „ker Helena nikoli nič o tebi ne pove.“

„To je njena dolžnost,“ je odvrnil vedro, „slaba je žena, ki nosi intimnosti moževe drugim na nos.“

„O,“ je vzkliknila deklica, „menim da moški ženske tajnosti glasneje raztrobljate nego mi vaše.“

„Morda nekateri,“ je odvrnil, „v pijanosti med prijatelji. Pa imamo preservativno zapoved, da naj ostane v krčmi, kar se pri vinu izčenča.“

Slavica ni takoj odgovorila.

„Zadnjič me je Rosandić pičil zaradi učiteljevih dnevnikov. Kako neki je mogel vedeti?“

Poznik se je zasmejal:

„Še vprašaš. Kdo je glasneje pripovedoval nego ti, kadar je na to naneslo? Navsezadnje bi pa zdaj nas moške sumničila. Vsak pastir in vsaka perica mu je mogla povedati. Koliko je govorica pridala, tega seveda ne vem. Sicer pa je reč tako otroško lepa in zvirna, da sta oba z učiteljem lahko ponosna nanjo. In kar je najlepše: Veronika v resnici ni ljubosumna.“

„Ni ne,“ je menila Slavica, „se ji kakor ne ljubi. A ti rečem, če bi jaz tebi le senco kaj takega naredila, tvoja Helena bi mi oči izpraskala.“

„Pusti Heleno,“ je menil Poznik mirno. V podobnih položajih ne boš drugačna ne ti ne nobena ženska.“

Ozrl se je nanjo in je videl, kako je močno zardela, in je bil vesel:

„Še je kot bele lilije popek, otrok ljubeznivi! In jaz bi ji tako rad kaj dobrega povedal. Da Rosondić ni prvo sonce, a ne vem, ne morem in ne morem svetovati, da naj veruje.“

Kakor da je uganila njegovo občutje in njegovo misel, je vprašala deklica vsakdanje mirno:

„Ali si že prejel kaka poročila o onemu?“

„O Rosandiću?“ je vprašal težko, obotovljaje se.

„Kaj še vprašaš, če veš!“ je rekla deklica hitro. Odgovoril ji je odločno, a težko:

„Ne še!“

Iz njegove besede je začutila, da ne govori resnice; spreletelo jo je čudno:

„Težko mu je, a laže se vendar.“

Bilo ji je hudo in je zastrmela v cesto pred seboj. Takrat je začutila, da ji je položil roko na rame:

„Čas je, da se vrneva,“ je rekel.

Molče se je obrnila in mu stala nasproti, vsa oblita od sence, ki jo je njegova visoka postava vrgla nanjo.

„Vidim, da ne verjameš,“ je rekel tedaj mirno, „zato ti povem po pravici. Imam poročila in jih nimam. Iskal sem jih zase in kar sem zvedel, je zame. Razumi prav. Tako je, zato nisem lagal.

„Verjamem, France,“ je dehnila pohlevno. Takrat pa mu je je bilo žal in se ni mogel premagati:

„Saj ti povem, kako je. Slabši ni ko drugi, a boljši tudi ni. Tebi pa hočem tebe vrednega. To je moja vest. Volila pa boš sama. Ali si zdaj zadovoljna?“

„Sem, France,“ je rekla tiho.

„Pa odpusti mi!“ je dostavila čez čas.

Ni odgovoril. Vračala sta se molče skozi selo proti znamenje svete Lucije. Pa je videla cvetke, ki jih je bil preje France utrgal, in se je sklonila ponje.

„Kako si že rekel, preje?“ je vprašala.

„Primula veris,“ je odvrnil.

„Primula veris,“ je ponovila, „cvetka vere, uboga, uboga!“

Nekaj časa je molčala. Potem se je kakor otresla trudnosti in skrbi in rekla odločno:

„France, saj verujem, saj verujem tudi v marčevo sonce, a ubiti se ne bom dala.“

„Krasni moj junaček,“ se je zganil veselo France. „Midva ne, midva se ne bova dala ubiti.“

„Ponovim,“ je rekla, „da si znam sama pomagati. Kar nič ne skrbi zame.“

Šla sta in nista videla, kako je od zapada leglo temno nad nebo in jima dahnilo čudno vroče v lica. Prva se je vzdramila Slavica:

„Ali ni zagrmelo?“

„Je. Deževje gre v deželo.“

„Povodnji?“

„Pomladne vode.“

Njej se je srce stisnilo kakor v slutnji nečesa strašnega. — — —